

CAPITALUL SOCIETĂȚILOR DE ASIGURARE DIN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

DRD. BOGDAN MANOLE DECEBAL,

ASIROM S.A. București

E-mail: bogdan@consultantisigurari.ro, bmd.dmb@gmail.com

Telefon: 0788-788.787, 0722-264.358

Std. MIHĂILESCU Bogdan Marius

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, Facultatea de Științe, Specializarea Economia Comerțului, a Turismului și a Serviciilor

E-mail: mbogdanm@yahoo.com

The integration of Romania into the European Union supposes that even the insurance economy must be aligned to the standards and the valences of the unique market. One of the important elements that must be harmonized is the shareholders equity of the insurance companies. The law modifications recently adopted set a strictly calendar for increasing the minimum shareholders equity of the insurance companies. The implications in this context are multiple and must be shown correctly both the advantages and disadvantages for the Romanian economy.

1. Introducere

Liberalizarea pieței asigurărilor de după 1990 s-a făcut într-un mod extrem de elastic, societatea de asigurare fiind asimilată cu orice altă entitate economică ce are drept scop profitul. Astfel orice persoană care dispunea de 100.000 capital social putea să înființeze o societate comercială cu răspundere limitată sau pe acțiuni.

Pe cale de consecință societățile de asigurare s-au înmulțit din punct de vedere al numărului dar extrem de puține aveau o capitalizare corespunzătoare. Piața asigurărilor a reacționat determinând falimente ale unor societăți de asigurare, asigurați nemulțumiți de proasta servire și discreditarea conceptului de asigurare. Situația intră într-o stare de normalitate 10 ani mai târziu când prin legea 32 / 2000 se impun restricții la funcționarea societăților de asigurare pe piață. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor din România a elaborat norme care să reglementeze în mod eficient activitatea asigurătorilor.

Rolul capitalului social în economia asigurărilor și în special a societăților de asigurare devine tot mai important în contextul integrării economiei românești în uniunea europeană. La momentul aderării societățile de asigurare din România trebuie să răspundă cerințelor existente pe piața unică europeană.

2. Capitalul. Structura și mod de constituire

Cu privire la conceptul de capital, unii cercetători îl consideră o categorie economică cu caracter istoric¹. Primele forme de manifestare ale capitalului au fost sub forma capitalului comercial ce au contribuit la dezvoltarea comerțului cu mărfuri și apoi sub forma capitalului cămătăresc format prin comerțul cu bani purtători de dobândă.

Capitalul poate fi fizic sau bănesc, fix sau circulant, social sau propriu și este definit ca „*stoc de valori sau de active care, intrate în circuitul economic, pot genera venituri posesorilor lor*”².

¹ Gavrilaş Gh., *Considerații cu privire la conceptul, conținutul, structura și surse de constituire a capitalului*, Revista Finanțe Publice și Contabilitate, nr.4 – aprilie 2003, Ministerul Finanțelor Publice, pag.58.

² xxx, *Dicționar de economie politică*, Editura Economică, ediția a II-a, 2001, pag.80.

Procesul economic al asigurărilor presupune prezența unor pârgii de formare a capitalului, denumite *resurse*. Prin resurse se înțelege rezerva de mijloace susceptibile de a fi valorificate într-o împrejurare dată. În urma unor analize, se disting cele două caracteristici care dau sens capitalului, mișcarea și valoarea. Din punctul de vedere al modului său de formare, capitalul social denumit și capital nominal reprezintă expresia valorică a sumei, aporturilor individuale ale asociaților unei societăți³. În structură sa regăsim *capital propriu* și *capital împrumutat*. Societățile de asigurare de regulă nu apelează la capital împrumutat. Capitalul propriu este compus din capital social, prime legate de capital, diferențe de reevaluare, rezultatul reportat, rezultatul exercițiului, subvențiile și rezervele. Capitalul a mai fost definit ca „bogăția mobilă acumulată” pe care întreprinzătorii o regăsesc în producție⁴. Capitalul trebuie să producă un profit anual normal, constituit dintr-o anumită cantitate de bani sau bunuri⁵. **Capitalul financiar** este sinonim cu activele nete/capitalurile proprii, fiind definit în termenii unităților monetare nominale. **Capitalul fizic** este privit ca și capacitate de exploatare în termenii capacității productive.

3. Structura capitalului unei societăți de asigurare

Capitalizarea societății de asigurare se face prin aportul în bani și natură prin care acționarii s-au angajat să-l pună la dispoziția societății comerciale. Structura capitalului reprezintă în fapt împărțirea capitalului în *capital acționar* și *capital împrumutat* sau proporția în care capitalul acționar este împărțit în acțiuni ordinare sau preferențiale⁶.

Capitalul propriu al unei societăți de asigurare reprezintă totalitatea capitalurilor, proprietate a acționarilor, care se înscrie în pasivul bilanțului și se compune din: aporturile de capital social, prime legate de capital, rezerve de capital, rezerve din reevaluare, subvenții, profitul nerepartizat reportat din anii precedenți și alte elemente asimilate. Consider că nu există diferențe de interpretare între conceptul modern al capitalului și cel clasic (marxist). În concepția clasică „*capitalul circulant care intră în procesul de producție transmite produsului întreaga sa valoare și trebuie deci înlocuit în mod continuu, în natură, prin vânzarea produsului; dacă este vorba ca procesul de producție să se desfășoare fără întrerupere. Capitalul fix care intră în procesul de producție transmite produsului numai o parte a valorii sale (uzura prin amortizare) și continuă să funcționeze în procesul de producție în ciuda uzurii*”⁷. Teoria marxistă analizează capitalul și prin modul în care acesta participă la producerea plus valorii, în *capital constant* și *capital variabil*. **Capitalul constant** este definit ca „*acea parte a capitalului care se transformă în mijloace de producție, adică în materii prime, materiale auxiliare și mijloace de muncă, nu-și schimbă mărimea valorii în procesul de producție*”⁸. **Capitalul variabil** reprezintă „*partea de capital transformată în forță de muncă, își schimbă valoarea în procesul de producție. Ea reproduce propriul echivalent și în afară de acesta un excedent, plus valoarea care la rândul ei poate să varieze, să fie mai mare sau mai mică*”. În cazul societăților de asigurare se evidențiază mai pregnant capitalul variabil.

Capitalul constant nu creează valoare nouă (plusvaloare), fiind o condiție a producerii și însușirii plus valorii. Sursele de constituire ale capitalului sunt multiple. Finanțarea internă creată prin folosirea resurselor din interiorul societății (autofinanțare, cesiunea de active și resurse generate de procesul de exploatare. Finanțarea externă este bazată pe resurse atrase prin creare sau majorare de capital, împrumuturi pe termen lung, mediu sau scurt și dividend sau dobândă. Putem vorbi de capital real și financiar. Societățile de asigurare fiind entități economice cu domeniul de activitate de prestări servicii financiare, analiza de bază a capitalului social se face după capitalul financiar ca pondere în capitalul real.

Capitalul bănesc este o formă a capitalului avansat pentru constituirea fondului de asigurare. Mai mult de atât, supra-structural este un activ de o natură particulară, moneda, care permite asumarea

³ Popescu D. A., *Contractul de societate*, Editura Lumina Lex, București, 1996, pag. 223.

⁴ Turgot Anne Robert Jaques, *Observații sur le memoire de M. De Saint-Peravy en faveur de l'import indirect* – (Franța, 1768).

⁵ Popescu Gh., *Evoluția gândirii economice*, Editura „George Barițiu”, Cluj Napoca, 2000, pag. 184.

⁶ Manolescu Gh., *Mediul fiscal și capitalizarea*, Revista Finanțe, Credit, Contabilitate, nr.5-6 – iunie 1994, Ministerul Finanțelor Publice, pag. 30.

⁷ Marx K. – *Capitalul*, Vol.I, ediția a III-a, Editura de Stat pentru literatură politică, București, pag. 172.

⁸ Idem, pag. 236.

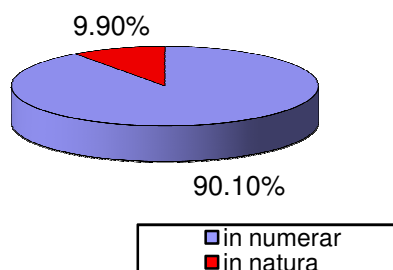
unor riscuri. Prin vânzarea unor riscuri prin intermediul polițelor de asigurare se generează fluxuri financiare, expresie monetară a fluxurilor reale.

4. Capitalul social al societăților de asigurare

Capitalul social este echivalentul valoric total emis de o societate comercială sub formă de acțiuni în cazul societăților de asigurare⁹. Acesta se mai numește și capital nominal sau autorizat, deoarece conține valoarea nominală a tuturor acțiunilor emise de societatea comercială. Capitalul social este subscris și poate fi capital *vărsat* sau *nevărsat*. Condiția impusă în cazul societăților de asigurare este dată de obligativitatea acționarilor de a vărsa integral capitalul social.

Capitalul social în societățile de asigurare intră într-un ciclu financiar care asigură buna funcționare a fluxurilor financiare ale actului de asigurare. Rolul principal este de a asigura cu rezerve de prime fondul de asigurare în cazul în care contractele sunt negociate cu plata primelor de asigurare în rate subanuale. Un alt rol al capitalului social este de a susține capitalul uman și cheltuielile administrativ gospodărești până la încheierea ciclului productiv¹⁰. Încheierea acestui ciclu productiv poate fi considerat momentul în care polițele sau contractele de asigurare ajung la maturitate sau expiră, putându-se determina plusvaloarea obținută. Economia modernă orientează asigurătorii să-și sporească partea financiară a capitalului social în detrimentul capitalului fix¹¹. Utilizarea elementelor ce ar compune în mod normal un capital fix se face prin alocarea periodică a unor resurse bănești pentru plata ratelor de leasing sau a chiriei. Activitatea de asigurare modernă nu mai presupune blocarea unor fonduri importante în mijloace fixe. Fondurile respective sunt folosite mai eficient pentru capitalizarea financiară sub formă de capital bănesc, indispensabil actului de asigurare. Analiza efectuată asupra gradului de capitalizare a societăților de asigurare de pe piață a scos în relief o situație critică asupra gradului de omogenizare a pieței. Din totalul de 46 societăți de asigurare autorizate, primele șase societăți de asigurare clasate după valoarea capitalului social, reprezentând o cotă de 13% din piață, dețin mai mult de jumătate din totalul capitalului social subscris și vărsat (53,31%). În figura nr. 1 am exprimat grafic ponderea capitalului social subscris în raport cu capitalul vărsat.

Figura 1. Structura capitalului social subscris și vărsat al societăților de asigurare

Sursa: Raport Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor pe anul 2003

Potrivit legii, societățile de asigurare pot funcționa cu un aport de capital constituit diferit față de cel prevăzut de legea societăților comerciale¹². Prin Ordinul Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor din România nr. 3.109 din 23 decembrie 2004, s-a stabilit un calendar prin care societățile de asigurări sunt obligate să își majoreze capitalul social până la 30 iunie 2006. Pe baza datelor privind capitalul actual al societăților de asigurare furnizate de autoritatea în domeniu am

⁹ Angelescu C. și colectiv, *Dicționar de Economie*, Editura Economică, București, 2001

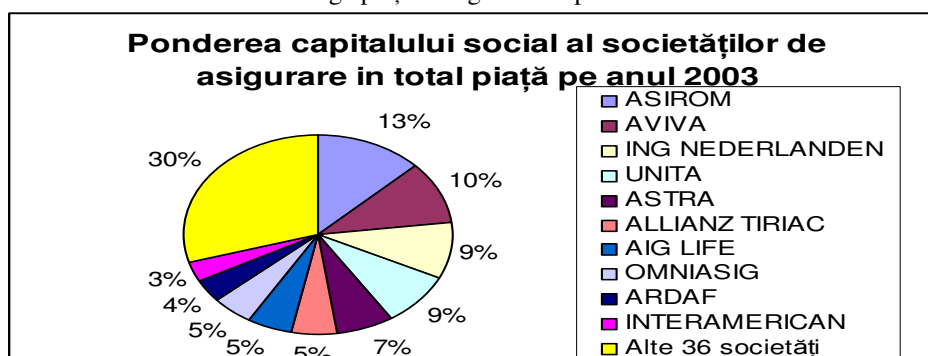
¹⁰ Capitalul uman – capacitatea oamenilor de a produce sau presta în mod eficient bunuri materiale sau servicii.

¹¹ Capitalul fix – parte a capitalului real formată din bunuri durabile care participă la mai multe cicluri de producție, se consumă treptat și se înlocuiește după mai mulți ani de utilizarea (clădiri, construcții, mijloace de transport, mobilier, etc.).

¹² Art. 12 alin.(4) lit.b) și art.16 alin.(2) din Legea nr.32/2000, precum și Ordinele CSA nr.2/2001 și nr.6/2002 pentru punerea în aplicare a Normelor privind limita minimă a capitalului social vărsat, respectiv a fondului de rezervă liberă vărsat al asigurătorilor. Ordinul nr.6/2002 a fost modificat prin Ordinul președintelui Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor nr.3106 din 17 aprilie 2003, publicat în Monitorul Oficial nr.217 din 19 aprilie 2003. Prin acest ordin asigurătorii autorizați au fost obligați să majoreze capitalul social până la limita minimă legală prin aport în numerar.

prelucrat informațiile pentru o mai bună interpretare. În Figura nr.2 am evidențiat primele 10 societăți de clasament, exprimând separat capitalul social cumulat al celorlalte 36 societăți autorizate.

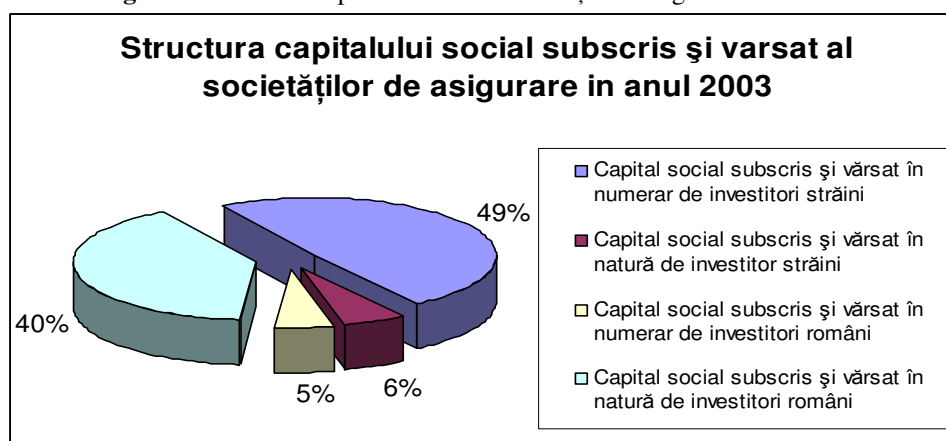
Figura 2. Ponderea capitalului social al primelor 10 societăți de asigurare în întreaga piață a asigurărilor pe anul 2003

Sursa: Date prelucrate din Raportul Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor din România pe anul 2003

În figura nr.3 sunt surprinse grafic informațiile privind apartenența capitalului, (românesc sau străin).

Figura 3. Structura capitalului social în funcție de originea investitorilor

Sursa: Date prelucrate din Raportul Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor din România pe anul 2003

Se observă cu ușurință detașarea pe piață a unor societăți de asigurare din primele locuri ale clasamentului privind capitalul social. Societățile aflate în top dictează evoluția pieței. De asemenea observăm un grad de capitalizare redus, cu toate că subscrierile de capital au fost vărsate în proporție de 90,1%, iar din 100% capital vărsat 89% s-a făcut în numerar și numai 11% în natură. În concordanță cu reglementările în vigoare la data de 31.12.2003, capitalul social subscris și vărsat al celor 46 societăți de asigurare autorizate a fost de 4.954.131 milioane lei. Proveniența capitalului este echilibrată cu un punct procentual în favoarea capitalului străin, care este prezent în 17 din cele 46 de societăți de asigurare (37% societăți au capital străin). Din capitalul social subscris și vărsat în numerar 59,9% este participație externă prin diverși investitori străini, iar din capitalul adus ca aport în natură cota de participare a capitalului străin este de 52,36%. Societățile unde se regăsește capitalul din străinătate sunt mai capitalizate decât cele autohtone, care sunt mai numeroase, dar fără forță financiară de lucru. Consider că în viitor numărul societăților de asigurare se va reduce la maximum 30, care vor avea o forță financiară să facă față concurenței din Uniunea Europeană. Analiza în timp a capitalului social minim care trebuie deținut de o societate de asigurare (figura nr. 4), prezintă o creștere exponențială a nivelului acestuia în viitor, potrivit calendarului stabilit de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor din România.

Capitalul social minim al societăților de asigurare prevăzut în normele Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor trebuie să fie vărsat la o bancă autorizată de B.N.R., iar pentru societățile

mutuale fondul de rezervă liber vărsat este în conformitate cu prevederile legale. Fiecare societate de asigurare trebuie să mențină cumulativ capitalul social vărsat minim¹³ sau fondul de rezervă liber vărsat pentru societăți mutuale și marja de solvabilitate. Prin modificările aduse la sfârșitul anului 2004, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor din România impune un calendar legislativ prin care asigurătorii sunt obligați să-și majoreze capitalul social, după cum este sistematizat în tabelul nr. 1.

Tabelul 1. Calendarul privind nivelul minim al capitalului social al societăților de asigurare până la 30 iunie 2006¹⁴.

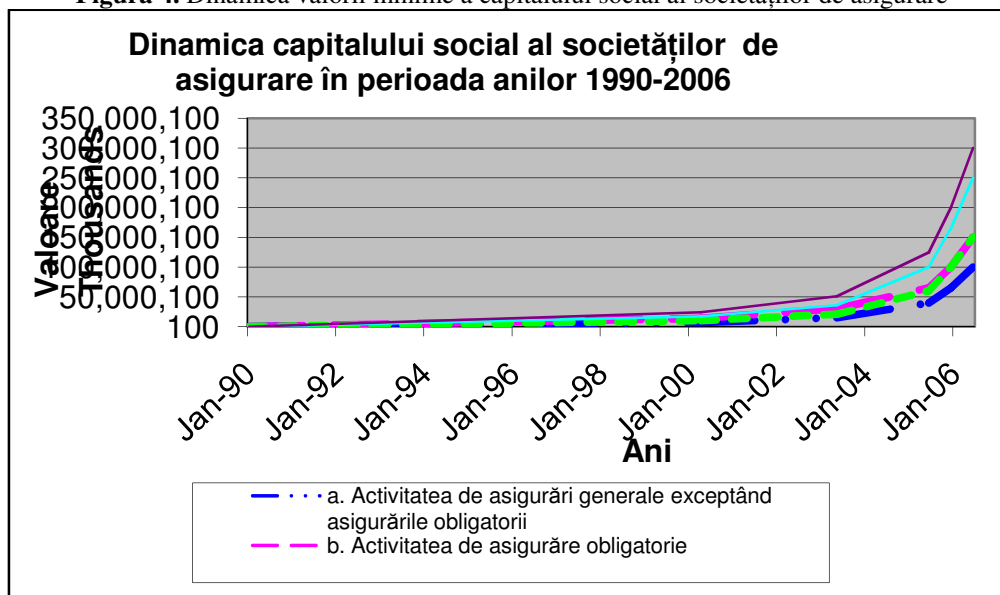
Până la data de	30 iunie 2005	31 decembrie 2005	30 iunie 2006
a. Activitatea de asigurări generale exceptând asigurările obligatorii	40 miliarde lei	Echivalent a 65 miliarde lei vechi (6.500.000 lei noi)	Echivalent a 100 miliarde lei vechi, (10.000.000 lei noi)
b. Activitatea de asigurări generale	65 miliarde lei	Echivalent a 100 miliarde lei vechi, (10.000.000 lei noi)	Echivalent a 150 miliarde lei vechi, (15.000.000 lei noi)
c. Activitatea de asigurări de viața	60 miliarde lei	Echivalentul a 100 miliarde lei vechi, (10.000.000 lei noi)	Echivalent a 150 miliarde lei vechi, (15.000.000 lei noi)
Pentru activitățile „a” și „c” sau „b” și „c”	suma valorilor prevăzute la lit. a) și c) sau b) și c), după caz, în funcție de activitățile de asigurare desfășurate.		

Sursa: **Ordinul nr. 3.109 din 23.12.2004 emis de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor din România**

Societățile fără un capital de lucru puternic vor fi preluate de societăți de calibrul de pe piața europeană sau vor fuziona cu altele existente.

Situația modificărilor capitalului propriu este prezentată ca o componentă separată a situațiilor financiare, care să evidențieze profitul net sau pierderea netă a perioadei; fiecare element de venit și cheltuială, câștig sau pierdere care este recunoscut direct în capitalul propriu și totalul acestor elemente; efectul cumulativ al modificărilor politicilor contabile și corecția erorilor fundamentale.

Figura 4. Dinamica valorii minime a capitalului social al societăților de asigurare

¹³ Capitalul social vărsat sau după caz fondul de rezervă liberă vărsat la societățile de asigurare, nu poate fi mai mic decât următoarele limite: 15 miliarde lei pentru activitatea de asigurări generale, exceptând asigurările obligatorii; 30 miliarde lei pentru activitatea de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto; 21 miliarde lei pentru activitatea de asigurări de viață; d) suma valorilor prevăzute la lit. a) și c) sau b) și c), după caz, în funcție de activitățile de asigurare desfășurate.

¹⁴ Leul nou și leul vechi sunt definiți conform prevederilor Legii nr. 348/2004 privind denominarea monedei naționale.

Principalele operațiuni care se înregistrează în contabilitatea firmei cu privire la majorarea capitalului sunt: subscrierea și emisiunea de noi acțiuni, încorporarea primelor legate de capital rezervelor de capital statutare și a altor rezerve și alte operațiuni potrivit legii. Diminuarea capitalului social poate avea loc la răscumpărarea acțiunilor proprii, acoperirea pierderilor din anii precedenți, alte operațiuni, potrivit legii.

Costurile aderării pentru industria asigurărilor vor fi extrem de mari. Practic vor mai rămâne ca operatori pe piață societățile cu o capitalizare puternică. Influența capitalului străin va fi simțită la majoritatea societăților de asigurare autorizate la data aderării la Uniunea Europeană. În aceste condiții nu se mai poate vorbi de o economie autohtonă a asigurărilor ci doar de o piață potențială de asigurare pentru societățile transnaționale. Situația va fi favorizată și de existența grupurilor financiare formate din bancă, societate de leasing, societate de asigurare, societate de valori mobiliare și societate de brokeraj. Activitățile financiare ale grupului se susțin reciproc capitalizându-se.

BIBLIOGRAFIE:

1. Angelescu C. și colectiv, *Dicționar de Economie*, Editura Economică, București, 2001.
2. Bogdan M.D. Sistemul Informațional în societățile de asigurare, Editura Antet, București, 2003.
3. Cistelean L., Cistelean R., *Asigurări Comerciale*, Editura Dimitrie Cantemir, Târgu Mureș, 1997.
4. Marx K. – *Capitalul*, Vol.I, ediția a III-a, Editura de Stat pentru literatură politică, București.
5. Popescu D. A., *Contractul de societate*, Editura Lumina Lex, București, 1996, pag.
6. Popescu Gh., *Evoluția gândiri economice*, Editura „George Barițiu”, Cluj Napoca, 2000.
7. Turgot Anne Robert Jaques, *Observațiuni sur le memoire de M. De Saint-Peravy en faveur de l'import indirect – (Franța, 1768)*.
8. Gavrilaş Gh., Considerații cu privire la conceptul, conținutul, structura și surse de constituire a capitalului, Manolescu Gh., *Mediul fiscal și capitalizarea*, Revista Finanțe, Credit, Contabilitate, nr.5-6 – iunie 1994, Ministerul Finanțelor Publice.
9. Revista Finanțe Publice și Contabilitate, nr. 4 – aprilie 2003, Ministerul Finanțelor Publice.
10. xxx, *Dicționar de economie politică*, Editura Economică, ediția a II-a, 2001.